

La societat catalana té un gran desconeixement de les malalties mentals greus. Sembla que existeix una por, una voluntat de no saber que un 2,5% de la població està afectada per una esquizofrènia, un trastorn límit, una depressió crònica, una anorèxia o una bulímia, per exemple. Per aquesta raó és importantíssim saber que hi ha la Federació de Familiars de Malalts Mentals de Catalunya que treballa per aquest col·lectiu i les seves famílies. Margarita Serrat, presidenta de la Federació, i Teresa Marfull, que n'és la gerent, ens expliquen el perquè d'aquesta entitat i quins són els seus objectius: "Catalunya és un país d'associacions de tot i per a tot, i nosaltres ens vam adonar que hi havia petites associacions repartides per tot Catalunya que treballaven per aconseguir suport i ajuts de l'Administració i de la ciutadania en general en l'àmbit de les malalties mentals greus." Van veure que el col·lectiu necessitava unir-se, tant per "donar a conèixer la nostra problemàtica davant de la societat i de les institucions públiques, com per poder donar més suport a les associacions petites que necessitaven una empenta a l'hora d'aconseguir més serveis per als usuaris." Així doncs, l'any 1996 naixia una federació que agrupava onze associacions diferents: "Amb el temps, aquesta xifra ha anat augmentant i hem deixat de representar només associacions que donaven suport a malalts esquizofrènics i els seus familiars i n'hem integrat altres que representen altres malalties mentals greus." La Federació fonamentalment treballa des de tres àmbits: "Primer, intentem que les famílies s'associïn, que les associacions tinguin prou recursos per autogestionar-se; després, elaborem amb l'Administració uns projectes que ofereixin com a resultat uns serveis per als usuaris, i, per últim, cerquem recursos tant per a la Federació com per a les associacions que hi estan representades."

L'esquizofrènia és una malaltia que brota en una edat en què la persona ja és adulta, en què ja hi ha, per tant, un comportament i unes esperances de futur. Per aquesta raó, amb el primer que es troben la persona malalta i els seus familiars és amb la incomprensió, la pròpia i la dels altres: "Ens arriba una persona que està estudiant o que ja ha començat a treballar quan de cop i volta irromp aquesta malaltia que ho trenca tot, des dels hàbits fins als projectes de futur. La persona afectada no entén res, però la família tampoc, i hi ha una fase d'estupor, de desorientació en què ningú no entén el que està passant." Això fins que arriba el terrible diagnòstic: "Aleshores sí que ve l'enfrontament directe amb la malaltia, una malaltia incurable, però que no és mortal, la qual cosa significa que aquest noi o noia té una esperança de vida molt superior a la de la persona que ha de tenir cura d'ell o ella." La família, doncs, s'ha de replantejar la vida per poder afrontar tot el que li està passant, i és molt difícil que ho pugui fer sense ajuda: "És molt important trobar l'orientació necessària, ja sigui en professionals preparats o en famílies que estan passant pel mateix i que puguin ajudar-los a començar a superar-ho." Els psiquiatres sempre demanen que el mateix malalt accepti la malaltia, perquè fins que no ho faci, serà molt difícil començar a treballar-hi, però Margarita Serrat afirma que també "és fonamental que la família ho accepti, perquè sempre hi ha aquella vergonya que fa que tothom intenti amagar la malaltia del fill, del marit o del germà, perquè hi ha hagut la creença que aquest tipus de malalts s'havien d'ingressar."

I és que junt amb la vergonya hi ha el sentit de culpabilitat: "Una de les primeres preocupacions de la família és si han fet res malament perquè els passi això; però el cert és que les esquizofrènies, per exemple, són congènites i hi ha molt poques possibilitats que no arribin a brotar mai. En altres malalties com l'anorèxia i la bulímia ja hi influeix més el factor social."

La Federació que representen Margarita Serrat i Teresa Marfull fa temps que es preocupa per la normalització de la convivència entre aquests malalts i la resta de la societat. "Hi ha dos vessants importantíssims que cal tenir en compte: d'una banda, hi ha el vessant mèdic, és a dir, un diagnòstic i una medicació adequada que no sempre és fàcil de trobar, però que arriba a aconseguir que la persona s'estabilitzi. De l'altra, hi ha la recuperació de tots els hàbits que ha perdut aquell malalt en cada brot que ha patit mentre no s'ha diagnosticat i no s'ha trobat la medicació adequada." Això significa una rehabilitació en els espais de lleure, de manteniment, educacionals, memorials i, més endavant, també laborals: "En aquest sentit, han de tornar a aprendre uns hàbits que a nosaltres ens poden semblar tan simples com la puntualitat, rebre i acceptar ordres, ser capaços d'opinar, etc. Tot això s'ha de treballar des d'algun lloc i hem aconseguit que es creïn uns serveis prelaborals que permetin a aquests malalts tornar a adquirir aquests hàbits i arribar a reincorporar-se a l'empresa ordinària." Però això no és gens senzill si tenim en compte el desconeixement i la por que tenen els empresaris a admetre en les seves plantilles personal que pateix malalties mentals: "La llei obliga l'empresari a contractar un 2% de persones amb disminució, però no especifica de quin tipus, i nosaltres lluitem perquè en aquest 2% hi hagi almenys un 0,5% de malalts mentals."

La Federació va començar fa un any i mig a tenir un equip professional, i es va crear una taula tècnica amb l'Administració catalana on es va elaborar una llista de necessitats i prioritats, entre les quals hi ha un increment de la partida pressupostària de la Generalitat per a aquest àmbit: "Vam aconseguir una millora, però encara queda feina per fer. De tota manera, ens hem adonat que hi ha una sensibilitat especial cap a aquest col·lectiu. La Conselleria de Benestar i Família està impulsant programes de suport tant a les famílies com al mateix malalt, i s'està començant també a treballar a les escoles, perquè malauradament cada vegada apareixen brots en nois i noies més joves. Segurament, des de l'Administració, hi ha una por de cara al futur, perquè aquesta és una malaltia creixent. D'aquí a deu anys hi haurà molts més malalts mentals dels que hi ha actualment, i la millor prevenció sembla que de moment és crear serveis per al futur."

Tant Margarita Serrat com Teresa Marfull tenen molt clar que "en el moment en què hi hagi l'acceptació real d'aquestes malalties per part de la societat, hi haurà una millora perquè aquestes persones es puguin desenvolupar en tots els àmbits. A més, el que no pot fer mai la família és amagar el cap sota l'ala, perquè encara que els èxits que s'aconsegueixen són molt petits, tots junts es converteixen a la llarga en un gran èxit."

**“D’aquí a deu anys
hi haurà molts més
malalts mentals dels
que hi ha actualment,
i la millor prevenció
és crear serveis
per al futur”**

Teresa Marfull Blanc i Margarita Serrat Borràs - Barcelona